

Möte om avelsstrategier

Karin Drotz, Raffles West
Highland White Terriers

Med anledning av att SKK i sin verksamhetsplan anger som mål att avelsstrategier ska vara färdiga för samtliga raser senast under 2004 kallade Terrierklubbens avelskommitté till möte med rasklubbarna i samband med Terrierfullmäktige.

För ett par år sedan kom avelspolicyn, nu är det dags att göra verklighet av den. En avelsstrategi är en handlingsplan med fyra rubriker; exteriör, hälsa, mentalitet och population. Man talar om att klubbarna ska stimuleras att utforma raskompender (ej i meningen domarkompender) som ska innehålla en ordentlig beskrivning av rasen, dess utvecklingshistoria och egenskaper liksom brister i egenskaper, hälsa och ohälsa samt beskrivningar av populationen. En ärlig beskrivning av rasen främjar en rimlig förväntan på hunden från valpköparens sida. Rasbeskrivningar har annars en förmåga att mest likna ett önsketänkande! Viktigast av allt, arbetet vi gör ska vara för hundens bästa!

Diskussionernas vågor kan säkert komma att gå höga när vi börjar diskutera frågor som; "Vad är normala avvikelser och vad är oacceptabelt?" "Hur får en hund av rasen X se ut?" "Hur frisk bör hunden vara och hur gammal ska den normalt kunna bli?" "Hur högt ska målen ställas?"

Man kan välja att se det här arbetet som tungt och arbetsamt eller som en chans att diskutera det som intresserar oss mest, hundarna. Det råder ingen tvekan om att den senare inställningen är mer konstruktiv. Eftersom detta inte är något enmansarbete kommer det att ta tid att stöta och blöta frågorna bland uppfödarna. Det ska vara ett långsiktigt arbete. Förmodligen har inte någon klubb gjort en heltäckande plan, men en del av arbetet är säkert påbörjat inom flera raser. Avsikten är förstås att hålla policyn/strategin levande och kunna utvärdera/ompröva beslut. Dock bör beslut som tas gälla i några år innan man tar ställning till om de ska omprövas. Lite lugn och ro behövs också.

Efter en kort presentation av uppdraget presenterades några smakprov på metoder att inventera och beskriva sin ras. Man måste ju börja arbetet med att ta reda på så mycket som möjligt från olika källor. En konst är att upptäcka det man inte förväntade sig och att inte bara leta efter det som bekräftar gamla "sanningar".

Datorprogrammet Lathunden som många arbetar med i kombination med rasdata har visat sig vara ganska komplicerat, men outhärligt för de som arbetar med sammanställningar och analyser av hela populationer/raser. Här kan man få fram diagram över "farfarskurvor" d.v.s. hur många barn-barn en hund har, statistik över utnyttjad och tillgänglig avelsbas, d.v.s. hur väl vi utnyttjar den population som finns, inavelskoefficienten i medeltal hos rasen att jämföra år från år o.s.v. För den enskilde ägaren/användaren kan Lathunden te sig väl komplicerad. Om ungefär ett år lär vi ha en förenklad version på nätet. Flera rasklubbar har redan lagt ut enklare program på sina hemsidor till hjälp för uppfödare. Inom små raser är det svårt att veta hur man ska förhålla sig till sina (alltför) små populationer. En hund kan vara matador efter två kullar! Kan rasen överleva på sikt?

Nästa punkt på programmet var exteriör som belystes av exteriördomaren Gertrud Hagström. Vi har ju en beprövad metod att bedöma exteriör, nämligen utställning. Som uppfödare kan man förstås inte bara förlita sig till utställningsresultat i avelsarbetet ens när det gäller exteriör, ej heller till något dataprogram. Att ha kunskap om rasens ursprung och användningsområde är grundläggande. Rasstandarderna är rättesnöret, men hur vi tolkar den och vilka mål vi sätter upp ger nog utrymme för livliga diskussioner. Naturen premierar sällan det extrema, det bör inte heller vi göra. Enligt avelspolicyn ska vi "prioritera exteriör avel som gynnar god funktion och förebygger förekomsten av icke önskvärda egenskaper hos avkomman".

Ett antal terrierraser har arbetat med hälsoenkäter till hundägare och uppfödare. Flera har arbetat med Airedaleterriergilletts enkät som utgångspunkt. Anna-Karin Bergh berättade om borderterriersällskapet erfarenheter. Man skickade ut ca.1500 enkäter och fick in redovisningar av över 1000 hundar. Beslutet togs av styrelsen på förslag av avelskommittén, man kunde alltså inte vara säker på hur stort stödet var från medlemmarna. Ägarregistreringar fick man via SKK när man uppgav att Svenska Terrierklubben var uppdragsgivare... När man väl står där med alla enkätsvaren kommer många frågor om inte förr! Vilka hundar ska betraktas som sjuka? Hur får man "stora" uppfödare att svara på enkäterna? Har frågorna feltolkats? På border har man valt att låta en person ensam sortera och bedöma enkäterna för att få en så likriktad bedömning som möjligt. Vissa ägare har upplevt jaktinstinkten som ett problem och det betyder förstås att uppfödarna måste tänka på hur de informerar om rasens karaktär och egenskaper. Att det är en grythund måste ju märkas! Intressant är också att fråga hur nöjda ägarna är med sitt val av ras. Även om problemen varit många är det vanligt att man är mycket nöjd med sin hund! Kontakta gärna Anna-Karin om du vill se enkäten.

Vi talar ofta om att försäkringsbolagens statistik kan vara en hjälp att ta reda på vilka problem som finns i rasen. Med den begränsningen då att det som går att mäta är ersättningar som betalats ut för försäkrade hundar. En hund kan förstås dels vara oförsäkrad eller bli behandlad utan att ersättning utgår. Ingegerd Grünberger

redogjorde för sina erfarenheter av kontakter med Agria. Då rasklubben, i detta fall WestieAlliansen, efterfrågar statistik är det som presenteras inte särskilt lättillgängligt. Vi fick se exempel på hur det material rasklubben får ta del av ser ut. På små raser blir siffrorna svårtolkade, men man kan i alla fall se om de åkommor som ligger i topp är överraskande eller just dem man misstänkte. Det går också att jämföra den egna rasen i relation till andra raser vad gäller diagnoser. Detta blir trots allt ett grovt instrument och kanske i första hand blir intressant om rasen förflyttas till en rasgrupp med dyrare premier. Man skulle önska att SKKs samarbete med försäkringsbolagen kunde leda till ett mer lättillgängligt material. Vi hoppas att bolagen är intresserade av att gå rasklubbarna till mötes. Kontakt person hos Agria är Lotta Gunnarsson och hos Sveland Lotta Jacobsson.

Nästa tema var mentalbeskrivning (mh) som metod att "mäta" mentalitet. Vi guidades genom beskrivningsprotokoll, spindeldiagram och rasprofiler av Maria Nordin, med erfarenheter från både staffordshire bull terrier och rottweiler. Brukshundar har ju kravet på mh för registrering av valpar. Bortsett från detta formella krav har uppfödaren stor nytta av att beskriva hela kullar och valpköparna brukar vara mycket entusiastiska. Staffordshire bull terrier klubben hör till de rasklubbar som i kamphundsdebattens kölvatten arbetat med att kartlägga sin ras mentalt. För att göra en någotsånär tillförlitlig rasprofil behövs minst 100 beskrivna hundar. Det har visat sig att rädlereaktioner i hög grad är ärftliga. Att reagera ganska starkt i olika moment är kanske typiskt för terriers, men det viktiga är om hunden kan avreagera och återgå till normaltillstånd snabbt. Flera terrierraser som annars uppfattas som lekfulla har vid mh inte visat någon vidare leklust. Man har bl.a. från wheaten-håll funderat på om föremålen för leken (t.ex. trasor) inte intresserar. Skulle en boll stimulera leklusten mer? Att kunna jämföra raser är annars en finess med mh eftersom alla hundar bedöms efter samma mall. Vi fick möjlighet att jämföra olika rasers profiler. Det är mycket intressant och ger förstås bränsle åt diskussioner inom de olika raserna. Mot tillförlitligheten hos mh anförs ibland att hundar som inte fungerar så bra i familj/samhälle kan bete sig precis som vi önskar under beskrivningen. Idén har uppstått att beskriva hundar som vi uppfattar som utmärkta rasrepresentanter för att så att säga "gå bakvägen" och ta reda på hur en välfungerande hunds protokoll ser ut. Det finns hur som helst mycket att diskutera och här har vi en bra utgångspunkt. Vad är det vi vill ha; en sällskapshund, en brukshund, en jakthund?

Terrierklubben avser att söka tillstånd att få arrangera mh, något som i princip bara är möjligt för brukshundsklubbar. Drömmen vore egna banor och funktionärer ur de egna leden. En början utgör den lilla "terrier-skara" nyutbildade figuranter som gått mental 1 och 2 kurserna i vår. Fler omgångar kurser är att vänta. Den som håller i dem är Ulla-Carin Viklund från ÖsTek.

Sist ut före lunch var Ingrid Olsen från wheaten-klubben och Sydsvenska Terrierklubben. Hon har i Sydsvenska Kennelklubbens regi hållit uppfödarkurs på temat kvalitetsarbete. "Kvalitet är när kunden kommer tillbaka men inte produkten." I arbetslivet har många av oss kommit i kontakt med kvalitetsverktyg. Det är mindre vanligt att ta med redskapen hem till kenneln skulle jag tro. I kombination med en avelsstrategi borde det vara oslagbart konstaterade vi när vi diskuterade om kvalitetsrubriken hörde hemma vid ett sådant här möte. För varje uppfödare borde det vara en hjälp att få ordning och reda bland papper och att då och då fundera över syftet med det man gör. Att ha en plan för hur ev. klagomål hanteras, att ta reda på hur ägarna uppfattar sina hundar, bekymmer och glädjeämnen. Att sätta upp mål och att prioritera bland dessa är en utmaning för såväl den enskilde uppfödaren som rasklubben. Målet ska vara tydligt, mätbart och förstås accepterat. Arbetet med att sätta upp mål, följa upp, utvärdera och åtgärda upphör aldrig även om man inte alltid är lika energisk.

De flesta uppfödare älskar ju det praktiska arbetet med hundarna och tävlingarna. Kanske är det när problemen dyker upp som vi inser värdet av dokumentation och ordning och reda. Med en avelspolicy och strategi/handlingsplan kan vi ha beredskap redan innan problemen blivit för stora. Jag tror inte terriers är särskilt problematiska hundar, tvärtom. I framtiden vill vi också kunna säga att vi förvaltat våra raser efter bästa förmåga. Då går det inte bara att "spela solo" utan man måste sätta upp gemensamma mål.

Rasklubbarna uppmanades till sist att komma med förslag/önskemål om utbildning eller annan hjälp för att komma igång med arbetet. Massor av erfarenhet och kompetens finns inom våra led. Utnyttja den!

Karin Drotz